

Irodalom

- [1] BÁNFALVY CSABA: *A felnőtt értelmi fogyatékosok életminősége*. Budapest, 1996
- [2] BÁNFALVY CSABA: *Gyógypedagógiai szociológia*. Budapest, BGGYTF, 1995
- [3] GAYER GYULÁNÉ–KRAUSZ ÉVA–HAFOS GYULA: *Az 1961-64 között született középsúlyos értelmi fogyatékos fiatal felnőttek helyzetének vizsgálata*. Középsúlyos értelmi fogyatékos felnőttekről. MTA Szociológiai Kutató Intézete, Szociálpolitikai Értesítő, 1985. 2, 15-90
- [4] *A fogyatékosok életmódja és életkörülményei*. KSH, Budapest, 1995
- [5] *A népesség egészségi állapota*. KSH, Budapest, 1989
- [6] LADÁNYI JÁNOS–CSANÁDI GÁBOR–GERŐ ZSUZSA: *A „megszüntetve megőrzött” gyógyó. A kiegészítő iskola egy nyomonkövetéses vizsgálat tükrében*. Kritika, 1996. július 8-11.
- [7] VIRÁGH KÁROLYNÉ: *Hallássérült fiatalok pályaválasztása*. Budapest, OPI, 1985

Pálfy Zoltán

Moldvai csángó fiatalok erdélyi iskolákban

A moldvai csángó magyarok Erdélyben történő anyanyelvi beiskolázására 1990 óta történt kísérletek a központ-periféria viszony egy sajátos példájának elemzésére adnak alkalmat. E viszonyban nem annyira a szakmai szempontok, mint inkább az ideologikus felhangok dominálnak. Ezzel függ össze, hogy az említett beiskolázási akciókat nem készítették elő megfelelően. A fogadóintézmények szociális beágyazottságáról, a csángók környezetváltással kapcsolatos lehetséges problémáiról nem állt rendelkezésre megfelelő tudás. Az 1990-95 közötti időszakban az akciókban résztvevő néhány száz csángó diák túlnyomó többségének sem emberi, sem szakmai szempontból nem jelent megoldást a „magyarul tanulás” e formája. Azok, akiknek végül is sikerült beilleszkednie az új, az otthonitól igencsak eltérő környezetbe, nagy valószínűséggel nem fognak hazatérni. Így viszont – a „magyarrá visszamentés” sok vitát kavarázó célján túl – ez az anyanyelvi oktatási program nem éri el eredetileg deklarált célját. Maguk a csángók pedig olyan traumáknak vannak kitéve, amelyekről sem maguk, sem a szervezők nem beszélnek szívesen.

Boros László

Új generáció a felsőoktatásban

A jelenleg a felsőoktatásban tanuló évfázatoknak két objektív összefüggés tekintetében jelentősen más a helyzetük, mint a megelőző generációnak. Szociálpszichológiai szempontból alapvető tény, hogy ezeknek az évfázatoknak a politikai, jogi és gazdasági intézményrendszer átalakulása, azaz a rendszerváltás már nem meghatározó élmény, hanem történelmi adottság.

Demográfiai szempontból meghatározó az az összefüggés, hogy jelenleg a felsőoktatási intézmények nappali tagozatain az 1973-78 között született, ún. nagy létszámú korosztályokhoz tartozók tanulnak.

Szervezeti szempontból a legfontosabb változások a következők:

- megkezdődött a felsőoktatási szervezeti struktúra pluralizálódása;
- folyamatosan zajlik a felsőoktatási szervezeti reform a költségvetési szférában, ami jelenleg szinte teljes egészében restriktívot jelent;
- megváltoztak a pénzügyi feltételek, a felsőoktatás rohamosan mozog az önköltséges formák felé;
- az intézmények működésében átalakulnak a belső arányok, a tradicionális alaptevékenység százalékos aránya rohamosan csökken, egyre fontosabbá válnak a tartalmukban alacsonyabb szintű, de lényegesen jövedelmezőbb költségterítési formák;
- a társadalmi különbségek növekedése pénzügyi alapú státushierarchiákat termel ki a hallgatói társadalomban;
- fokozatosan elterjednek a fejlett országok felsőoktatására jellemző értékelési és specializálódási megoldások.

Munkaerőpiaci szempontból megváltoztak a felsőfokú végzettséget igénylő foglalkoztatási struktúrák, ezen belül bonyolult, pluralizálódott értékhierarchiák formálódnak. Átalakultak a pályakezdést megelőző magatartásformák, a kínálati piac a képzés alatti munkavégzésre és ezáltal későbbi piaci pozíciók opciójára sarkall, ezen túl a kilencvenes évek foglalkoztatási folyamatai mentalitásváltásra kényszerítik az új hallgatói generációt.

Vámos Dóra

A hatékonyság szerepe a felsőoktatásban

Témám a közszolgáltatások hatékonysági összetevőit vizsgáló, több éve folyó kutatásból a felsőoktatásra vonatkozó eddigi eredmények ismertetése.¹

A felsőoktatást közszolgáltatásként kezelve a szolgáltató jelleget domborítjuk ki, így a szolgáltatást teljesítményként értékeljük. A következő lépés a felsőoktatásnak, mint teljesítménynek azokat a megközelíthetőségi kritériumait megkeresni, amelyek összefüggésben vannak a tevékenységek sajátosságaival és az ismeretátadás körülményeivel.

A teljesítmény mérése minden közszolgáltatásban gondot okoz. A hagyományos közgazdaságtani szemléleten belül a mérés lehetősége is vitatott: egyik oldalról a mérhetőség lehetősége és szükségessége kérdőjelezhető meg, másfelől az is felvethető, hogy a mérés degradálja a tisztán humán ráhatású szellemi munkát.

---

¹ A kutatás az amerikai PEW Alapítvány és az OTKA (476. sz.) támogatásával folyik a BKE Közzolgáltatási Tanszékén. Első összefoglaló kötet: *Hatékonyság és közszolgáltatás I.* (szerk.: Vámos Dóra). Bp., 1996. 291 p.